

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 110/14

V Lucemburku dne 17. července 2014

Stanovisko generální advokátky ve spojených věcech C-148/13, C-149/13 a
C-150/13
A, B a C

Generální advokátka Sharpston činí závěr, že při ověřování tvrzené sexuální orientace žadatele o azyl jsou postupy členských států omezeny Listinou základních práv

Ačkoli členské státy mají právo ověřit věrohodnost takových tvrzení, jsou některé metody ověřování, jako jsou lékařské prohlídky, pseudolékařská vyšetření, výsledky zasahující do soukromí a vyžadování důkazů o sexuálních aktivitách v rozporu s Listinou základních práv.

Podle směrnice EU o minimálních normách, které musí splňovat žadatelé o postavení uprchlíka¹, která odkazuje na příslušná ustanovení Ženevské úmluvy, může státní příslušník třetí země, který má ve své domovské zemi oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, požádat o přiznání postavení uprchlíka v rámci EU. Soudní dvůr již dříve rozhodl, že jednotlivec může na základě sexuální orientace tvrdit, že je příslušníkem určité společenské vrstvy².

A, B a C požádali v Nizozemsku o azyl z důvodu, že jako homosexuální muži mají ve svých domovských zemích oprávněné obavy z pronásledování. Jejich žádosti byly zamítnuty na základě toho, že nizozemské orgány pochybovaly o pravdivosti jejich tvrzení založených na jejich vlastních prohlášeních o sexuální orientaci. Příslušný ministr tvrdil, že není povinen bezpodmínečně přijmout individuální tvrzení o vlastní homosexualitě. V důsledku toho okolnosti, že žadatel A byl ochoten podstoupit vyšetření a žadatel C předložil film, ve kterém má pohlavní styk s jiným mužem, nebyly považovány za dostatečné k prokázání, že jsou homosexuálové. V případě žadatele C vzal ministr rovněž v úvahu nesoulad spočívající v tom, že svou dřívější žádosti o azyl nezaložil na své homosexualitě, a skutečnost, že projevil nedostatečné znalosti o organizacích hájících práva homosexuálů v Nizozemsku. Ve vztahu k žadateli B byly uváděny různé důvody, včetně jeho neurčitých tvrzení: (i) o jeho pocitech týkajících se jeho vlastní sexuality, (ii) o jeho sexuálních poměrech a (iii) o tom, jak se vypořádal s tím, když si uvědomil svou vlastní sexuální orientaci v muslimské zemi.

Nizozemská Raad van State (státní rada), která projednávala žalobu všech tří mužů proti rozhodnutím ministra, měla za to, že ověření, zda je žadatel na základě sexuální orientace příslušníkem určité společenské vrstvy, může být mnohem složitější než ověření jiných důvodů pronásledování. Z kvalifikační směrnice nevyplývá, jak dalece mohou členské státy zpochybňovat tvrzenou sexuální orientaci, zda v tomto směru existují určité hranice, a pokud ano, zda se tyto hranice liší od hranic vytyčených pro posuzování žádostí o azyl založených na jiných důvodech. Raad van State se proto obrátila na Soudní dvůr s otázkou, zda právo EU omezuje postupy členských států při posuzování věrohodnosti, pokud žadatelé žádají o postavení uprchlíka na základě své sexuální orientace.

¹ Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (Úř. věst. 2004, L 304, s. 12; Zvl. vyd. 19/07, s. 96) (dále jen „kvalifikační směrnice“).

² Spojené věci [C-199/12](#), [C-200/12](#) a [C-201/12](#), X, Y a Z. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že pouhá kriminalizace homosexuality nepostačuje k prokázání pronásledování. Je nutné, aby byly právní předpisy prováděny způsobem, který vede k vážnému porušení základních práv.

V dnešním stanovisku generální advokátka Eleanor Sharpston uvádí, že vzhledem k tomu, že homosexualita není považována za diagnózu a při absenci podpůrných listinných důkazů (které ve většině případů nelze získat) neexistuje žádný objektivní způsob, jak s konečnou platností prokázat tvrzenou sexuální orientaci osoby. Osobní autonomie je důležitým prvkem práva na soukromý život chráněného Listinou základních práv EU a jednotlivec má tedy právo vymezit svou vlastní sexualitu. To znamená, že **tvrzená sexuální orientace žadatele o azyl by měla vždy představovat výchozí bod pro případné posouzení**. Nicméně potřeba chránit integritu azylového systému a identifikovat falešná tvrzení tak, aby se mohlo pomoci těm, kteří skutečně potřebují ochranu, znamená, že členské státy musí být oprávněny takové prohlášení podle kvalifikační směrnice přezkoumat.

Generální advokátka zdůrazňuje, že **od žadatelů o azyl nelze požadovat nic, co by podkopávalo jejich lidskou důstojnost nebo narušovalo jejich osobní integritu**. Skutečnost, že kvalifikační směrnice výslovně neupravuje způsob, jakým by měly členské státy posuzovat věrohodnost, neznámá, že mohou postupovat bez přihlídnutí k zastřešujícím normám stanoveným v Listině základních práv. **Práva na fyzickou a duševní nedotknutelnost a na soukromý život jsou porušována použitím metod, jež jsou ponižující a zasahují do soukromí žadatele**, jako jsou lékařské nebo pseudolékařské testy typu falometrie³. Tato práva porušují i výsledky zasahující do soukromí. Takovými výsledky se myslí nejen požadování fotografických a obrazových důkazů o sexuálních praktikách, ale rovněž nabádání k předložení takových materiálů jakožto důkazů a jejich přijímání.

Generální advokátka rovněž zpochybňuje důkazní hodnotu těchto metod při rozlišování mezi pravými a nepravými žadateli. Lékařská vyšetření by neměla být používána, jelikož homosexualita není uznána jako diagnóza, a pseudolékařskými vyšetřeními nelze sexuální orientaci určit. Odpovědi žadatele na explicitní výsledek nikdy nemohou být přesvědčivé a v každém případě se dá "správná" odpověď vymyslet. Důkazy, jako jsou osobní fotografie nebo videa, mohou být rovněž vyrobeny. Vzhledem k tomu, že sexuální orientaci nelze ve skutečnosti prokázat, domnívá se generální advokátka, že evaluační techniky, které se o to snaží, by neměly být součástí postupu při posuzování žádostí o azyl.

Generální advokátka se domnívá, že i v případě, že žadatel o azyl souhlasí s takovým vyšetřením, výsledkem nebo poskytnutím explicitního důkazu, stále se jedná o porušení jeho základních práv. Souhlas nemůže takové porušení zhojit a nezvyšuje důkazní hodnotu jakéhokoli důkazu získaného tímto způsobem. Vzhledem ke zranitelnému postavení, ve kterém se žadatelé o azyl nacházejí, je rovněž sporné, zda by byl takový souhlas zcela svobodný a informovaný.

Podle názoru generální advokátky navíc výše popsaná testování, jež zasahují do soukromí žadatele, vycházejí ze stereotypních předpokladů ohledně homosexuálního chování, což neodpovídá individuálnímu posouzení, které požaduje kvalifikační směrnice.

Posouzení za účelem určení toho, zda by mělo být postavení uprchlíka přiznáno, by se podle generální advokátky Sharpston místo takového testování mělo zaměřit na žadatelovu hodnověrnost. To znamená zvážit, zda jsou jeho tvrzení pravděpodobná a konzistentní.

V tomto ohledu generální advokátka zdůrazňuje, že v případě azylového řízení se jedná o spolupráci, a nikoli o soudní spor. Nejedná se ani o to, aby úřady vyvrátily tvrzení žadatele o azyl a aby žadatel taková tvrzení prokázal, obě strany musí usilovat o dosažení společného cíle. Je proto důležité, aby úředník, který rozhoduje, buď (pokud možno) viděl chování žadatele při vyjadřování se ke svému případu, nebo přinejmenším měl přístup k úplné zprávě, která takovou informaci zahrnuje. Za účelem dodržení zásady, že každá osoba má právo být vyslechnuta před přijetím rozhodnutí, které nepříznivě zasahuje do jejího právního postavení, je rovněž žádoucí, aby měli žadatelé o azyl možnost vyjádřit se ke všem konkrétním otázkám týkajícím se jejich hodnověrnosti v průběhu řízení před přijetím konečného rozhodnutí.

³ Falometrické testování se zaměřuje na fyzickou reakci osoby na pornografické materiály.

UPOZORNĚNÍ: Soudní dvůr není stanoviskem generálního advokáta vázán. Úlohou generálních advokátů je zcela nezávisle navrhnout Soudnímu dvoru právní řešení věci, která jim je přidělena. Soudci Soudního dvora začínají nyní v uvedené věci rozhodovat. Rozsudek bude vydán později.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) stanoviska se na internetové stránce CURIA zveřejňuje v den, kdy je generální advokát přednesl.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehoczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazové záznamy z přednesení stanoviska jsou dostupné na [Europe by Satellite](#) □ ☎ (+32) 2 2964106